

Centripetális erők – Beszámoló a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar VII. Infekciókontroll munkanapjáról

2019. május 7-én immáron hetedik alkalommal rendezte meg a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kara az Epidemiológiai Tanszék szokásos Infekciókontroll munkanapját. Ennek a – sorrendben utolsó – konferenciának az adott aktualitást, hogy februárban jelent meg a tanszék vezetőjének szerkesztésében az „Egészségesen gyógyulni” című infekciókontroll témájú szakkönyv, a Semmelweis Kiadó gondozásában.

A MEGNYITÓ

Dr. Barcs István, a konferencia szervezője házigazdaként köszöntötte a mintegy 120 résztvevőt, majd az egykori Kis Újság egy 1935-ben megjelent tudósítását elevenítette fel. Az ebben említett eset egy gazdálkodó története, aki a Szent Lukács Gyógyfürdőben kezelte magát, és egy tyúkszemirtást követően fertőzést – egészségügyi ellátással kapcsolatos fertőzést – szenvedett el, aminek gyógyítása céljából a pesti Pajor Szanatóriumba feküdt be. Itt a fertőzést sikerült meggyógyítani, és habár a beteg lábfejét már nem tudták megmenteni, az elszendvedett károsodás miatt a kártérítés igénylésére buzdították, amit végül a Kúria döntése értelmében megemelt összeggel meg is kapott. Ma a Pajor Szanatórium épülete ad otthont a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Karának, ahol a betegbiztonság falakba beivódott gyakorlata folytatódik azzal, hogy az infekciókontroll nagy hangsúlyt kap a népegészségügyi ellenőrök képzésében és az epidemiológia terén végzett aktivitásunkban – zárta a gondolatot a tanszékvezető.

A tudományos programot **Dr. Nagy Zoltán Zsolt** dékán indította útjára. Megnyitójában ismertette a kórházi fertőzések jelentette probléma súlyát, az infekciókontroll növekvő jelentőségét világszerte és a Kar szemléletében betöltött központi szerepét. Üdvözölte a megjelent szakembereket, köztük jelenlegi és volt tisztifőorvosokat, az OEK két korábbi főigazgatóját, kórházi vezetőket és osztályvezetőket, a járványügyi hálózat vezetőit és munkatársait, valamint külön azokat a szakembereket, akik az ETK falai közül indultak el pályájukon. Az infekciókontroll célja, hogy a valamilyen betegséggel a kórházba került betegek egészségesen gyógyuljanak, azaz ne szenvedjenek el közben olyan fertőzéseket, amik éppen a gyógyításuk során léphetnek fel.

A KÖNYVRŐL

A program első előadója, Dr. Barcs István „A könyv és ami mögötte van” címmel arról beszélt, pályafutásának négy évtizede hogyan alakította szemléletét és vezette el a szerzői csa-

pat összeverbuválásához, a rendhagyó szerkezetű szakkönyv megtervezéséhez. Az előadás vezérelve az volt, hogy a klinikai és a járványügyi szemlélet nem ellentétes egymással, hanem egymásra épülnek, egymást kiegészítik, valamint, hogy az infekciókontroll nem azonos pusztán a kórházhygiénével, hanem az infektológiára és a klinikai mikrobiológiára épül, a nővérpulton túl kezdődik. A betegágy melletti infekciókontroll kialakítása kapcsán felhívta a figyelmet arra, hogy a kétezres évek elején az összeomlott angliai egészségügyet teljes nemzeti egység kialakításával sikerült helyreállítani és példaértékűvé tenni. Könyvének alcíme, a centripetális infekciókontroll azt fejezi ki, hogy minden a beteggel kapcsolatos tevékenység középpontjában maga a beteg áll, ezek a tevékenységi körök koncentrikusan ölelik őt körül, és befelé irányulnak, mint a centripetális erők.

A második előadó **Dr. Oroszi Beatrix**, az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) projekt szakmai vezetője nemzetközi összefüggésekbe helyezve vázolta fel a hazai helyzetképet. Kiemelte, hogy az infekciókontroll mindenki felelősége. Összefoglalta a tevékenység célját, eszközeit, működési kereteit, értékelte a fertőzések 7%-os nemzetközi átlagához képest a legutóbbi pontprevalencia felmérések során adódott 4%-os magyar adatot, és ismertette a megújult egészségügyi kormányzat elképzeléseit, fejlesztési terveit, részletezve az ellátási csomagokat és a kiírásra váró pályázatokat.

Dr. Rákay Erzsébet (Szent János Kórház) szintén személyes emlékeit felelevenítve követte végig a hazai kórházhygiéne történetét, az infekciókontroll gyakorlatának és szervezeteinek kialakulását, pályafutásának sarokköveit az aktuálisan elérhető szakirodalommal szemléltetve. A korábban megjelent könyvek és szakmai tájékoztatók mellett ezért tartja nagyra az ilyen szerzőteagázó kitekintést biztosító szakkönyv létrehozását.

Dr. Almási István, a szekszárdi Balassa Kórház Higiéniá-Infekciókontroll Osztályának vezetője a könyv szakmai lektoraként foglalta össze véleményét a hatékony infekciókontroll kialakítása előtt álló feladatokról. A szükséges paradigmaváltás egyik első lépéseként mutatta be ezt az új szemléletű szakkönyvet, kitérve arra, hogy a fertőzések megelőzése nem képzelhető el az infektológiai szemlélet uralkodóvá válása, a támaszt biztosító konzultáló mikrobiológiai jelenlét, az együttműködés jutalmazásával párosulva a hanyagság szankcionálása nélkül. A felülről jövő utasítások szolgái követése helyett, ahogy fogalmazott: „Az infekciókontroll helye a betegágy mellett van. Onnan kell elindulnia, ott kell folytatódnia és eredményeit csak a BETEG sorsának javulásában szabad mérnie.”

Dr. Prinz Gyula, az Egészségügyi Szakmai Kollégium Infektológia tagozatának vezetője zárta az első részt „Infektológiára alapozva, vagy nélküle?” című átfogó előadásával. A gondoskodó antibiotikum alkalmazást helyezve a középpontba a multirezisztens kórokozók jelentette veszélyt és a diagnosz-

tikus háttér, az átfogó programok indítása és a szakemberképzés halaszthatatlan voltát hangsúlyozta.

A KÖNYV KAPCSÁN

A szünet utáni második rész egy szomorú esemény bejelentésével kezdődött. Május 7-e hajnalán életének 67. évében elhunyt **Dr. Böröcz Karolina**, a kórházhigiénés szakma neves képviselője. Dr. Barcs István, úgy is mint utolsó munkahelyi vezetője emlékezett meg munkásságáról, kiemelve, hogy irányításával indult el az OEK Kórházhigiénés Osztálya a C épület alagsorából – pincéjéből – a B épület legfelső szintjére, mintegy szimbolizálva ezzel a személyi-szervezeti fejlődést, a szemléletváltozást, a korszerű surveillance kialakulásához vezető utat.

Dr. Máthé András
1977-2019

A szekció első előadója **Dr. Máthé András** volt, a kistarcsai Flór Ferenc Kórház infektológus szakorvosa, aki az infektológia tantárgy oktatója is az Egészségtudományi Karon. A konferenciát követő héten tragikus hirtelenséggel elhunyt kiváló infektológus esetbemutatóval szemlélte tekintette át a szepszis diagnosztikájának meggyökeresedett hibáit, tévedéseit, kezelési irányelveinek hiányosságait. A szepszis fogalmának változását Homérosznál történő felbukkanásától a szepszis 3 definíció 2016-os megjelenéséig követe jutottunk el az infekcióra adott nem megfelelő szervezeti válaszig, ami életveszélyes szervi diszfunkciókat okoz. Kiemelte, hogy a „szokásosan” figyelemmel kísért laboratóriumi paraméterek, különösen a procalcitonin követése nem elegendő a szepszis felismeréséhez, ehhez átfogó gondolkodás, az előzmények, a fizikális és pszichés tünetek és a laboreredmények összegzése szükséges.

Dr. Fekete Ferenc, a Heim Pál Kórház orvosigazgatója „Jövőközpontú antiinfektív terápia” című előadásában összefoglalta az antibiotikumok hatásvesztésének orvosi, genetikai, környezeti okait és következményeit, bemutatta az újonnan fejlesztett vagy fejlesztés alatt álló készítményeket, és egyik legfőbb hibaként emelte ki a helytelen alkalmazási gyakorlatot. Felhívta a figyelmet számos dogma káros hatására, így például a hatástalannak bizonyuló kezelés tovább folytatására az azonnali váltás helyett. Az kezelésnek individualizálnak kell lennie, ehhez farmakokinetikai ismeretek és megbízható mikrobiológiai háttér kell. „Alternatív” gyógymódok között említette a baktériumok kiéheztetését, a bakteriofágok alkalmazását, az endotoxin-termelés csökkentésével a baktericid szerek adásának megteremtését, a széklet-transzplantációt, antimikrobiális peptidokat és nanopartikulákat.

Az alternatív gyógymódok megjelenése sok tévhit elterjedéséhez vezetett. **Dr. Lakos András** infektológus a probiotikumok mindenhatóságát igyekezett cáfolni. Összefoglalta a különböző szélesspektrumú antibiotikum okozta mellékhatásokat, a normál mikrobiomra kifejtett következményeket, és összevetette ezeket a folyamatosan reklámozott probiotikumoktól várható előnyökkel. A marketingfogásokkal ellentétben a probiotikumok nem jelentenek átfogó és tartós védelmet az

antibiotikum-mellékhatásokkal szemben, de igen gyakran okoznak maguk is – az ismertetőkből eltitkolt – mellékhatásokat. Ilyenek például, hogy maguk is hordozhatnak rezisztencia géneket, károsíthatják a mucosát, okozhatnak súlyos fertőzéseket. A levezető elnök hozzátette, hogy amíg a mikrobiom rezidens baktériumai a helyi őshonos lakosságot jelentik, addig a probiotikum csupán vendégmunkás, nem telepszik meg tartósan, néhány nap vagy hét után teljesen eltűnik a bélfloórából. Védő hatása csak annyiban nyilvánulhat meg, hogy átmenetileg kitölti a megüresedett életteret, elfoglalja azt a kórokozók elől, és a regenerálódó rezidens flórának átadja azt.

A fluorokinolon rezisztencia kutatócsoportjának vezetőjeként **Dr. Fűzi Miklós** (Semmelweis Egyetem Orvosi Mikrobiológiai Intézet) beszámolt a rezisztencia terjedéséről, a multirezisztens baktériumokon belül a kinolon rezisztens klónok megjelenéséről és terjedéséről, hazai és nemzetközi statisztikai adatok felhasználásával. Egyértelmű összefüggés látszik az orális alkalmazás és a rezisztens klónok megjelenése között, ami elsősorban az inadekvát alapellátási felhasználás hozadéka lehet. Kórházi osztályok antibiotikum-felhasználási adatai és a rezisztens izolátumok száma is számos esetben szorosan követi egymást.

A kézhigiéné az infekciókontroll legfőbb biztosítéka, azonban a fertőtlenítő kézmosás gyakorlata Magyarországon sok ellenállásba ütközik. **Dr. Nagy Károly**, a SE Orvosi Mikrobiológiai Intézet professzora japán tanulmányútján szerzett megfigyeléseit megosztva hangsúlyozta, hogy Semmelweis hazájától oly távol milyen hatékonyan ültették át a gyakorlatba szellemiségét. Három egyetemi klinikát meglátogatva azt tapasztalta, hogy a higiénés előírásokat mindenhol maradéktalanul betartják, a kórtermekben, látogatóterekben egyaránt, a kézmosó-szer-adagolók nagy számban megtalálhatók még a folyosókon is, és a kihelyezett instrukciók szerint azokat sűrűn használják. A készítmények fogyasztása alapján is lemérhető az az irigyelhető fokú compliance, aminek következtében az egészségügyi ellátás során fellépő fertőzések számát a minimális szinten sikerül tartaniuk. Alapja ennek az a nyugati ember számára szokatlan fegyelmezettség, és az, hogy a szabályokat senki nem kérdőjelezi meg, célszerűségét elfogadva mindenki betartja, hiszen nyilván okkal hozták azokat. Az egyéniséget nem a szabályok és törvények elkerülésével kellene kifejezésre juttatni, jegyezte meg az elnök erre reagálva.

A záró előadás ehhez gondolatilag szorosan kapcsolódó témát, a szociálpszichológia konformitás-elméletét tárgyalta. **Dr. Hoyer Mária**, az Egészségtudományi Kar nyugalmazott tanszékvezetője Solomon Asch elméletének kialakulását és megjelenési formáit foglalta össze, és ismertette a társadalomban megjelenő formáit, következményeit. Mindez érvényesülhet (het) az egészségügyben is, amennyiben a dolgozók, a betegek és a látogatók is jó példát látnak maguk előtt, és azt önkéntelenül is követni fogják, például a higiénés gyakorlatban, illetve, ha tisztaságot és rendet találnak a közösségi tereken és a mosdókban, akkor azt igyekeznek meg is őrizni.

A konferencia előadásai megtekinthetők a rendező kar honlapján: <http://etk.semmelweis.hu/magyar/fmenu/hird/et/centripetalis.html>

Tudósítónktól